

בש"פ 6531/23 - אייל צבי ברוך נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 6531/23

לפני: כבוד השופט י' כשר

העורר: אייל צבי ברוך

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בבאר-שבע
(השופט י' פרסקי), מיום 29.8.2023, ב-מ"ת
66564-05-23

תאריך הישיבה: כ"ח באלול התשפ"ג (14.09.2023)

בשם העורר: עו"ד מיכה גבאי
בשם המשיבה: עו"ד תום קובצ'י

החלטה

לפניי ערר לפי סעיף 53(א) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים), על החלטת בית המשפט המחוזי בבאר-שבע (השופט י' פרסקי) מיום 29.8.2023 ב-מ"ת 66564-05-23, בגדרה הורה בית המשפט על מעצרו של העורר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו.

רקע והליכים קודמים

1. ביום 28.5.2023 הוגש נגד העורר, בבית המשפט המחוזי בבאר-שבע, כתב אישום המייחס לו העבירות

עמוד 1

הבאות: סחר בבני אדם, לפי סעיף 377א(א)(5) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק); הבאת אדם לעיסוק בזנות, לפי סעיף 202 לחוק; סרסרות, לפי סעיף 199(א)(1) לחוק; פרסום שירותי זנות של בגיר, לפי סעיף 205ג(א) לחוק; שימוש במרמה, עורמה ותחבולה, לפי סעיף 220(5) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש], התשכ"א-1961; איסור הלבנת הון, לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000. כתב האישום האמור הוגש גם נגד נאשם נוסף, לו יוחסו חלק מהעבירות הנזכרות (ניסיון לסחר בבני אדם ואיסור הלבנת הון).

על פי המתואר בכתב האישום, בין החודשים ינואר עד אפריל 2023, ניהל העורר, ביחד עם אחר, רשת של הבאת נשים מחו"ל לשם עיסוק בזנות בישראל. במהלך תקופה זו, העורר פרסם ברשת הצעות עבודה לעיסוק בזנות, איתר וגייס נשים ממדינות זרות, סחר בהן לשם הבאתן לישראל לעבודה בזנות לתקופות שונות והעסיק אותן במתן שירותי מין בתשלום. זאת, תוך שפעל באופן מאורגן ושיטתי והפעיל מערך של מספר גורמים. בדרך זו, כמתואר בכתב האישום, הביא העורר מספר לא מבוטל של נשים לידי עיסוק בזנות באופן יומיומי, במשך תקופה ארוכה, וכתוצאה מכך הכניס לכיסו סכומי כסף גדולים.

2. העורר נעצר ביום 19.4.2023, ומאז מצוי במעצר מאחורי סורג ובריח. בד בבד עם הגשת כתב האישום, ביום 28.5.2023, הוגשה בקשה למעצר העורר (והנאשם הנוסף) עד תום ההליכים (מ"ת 66564-05-23).

ביום 22.6.2023 נערך דיון בבקשה למעצרו של העורר עד תום ההליכים (בפני השופט נ' אבו טהה), בגדרו הסכים ב"כ העורר לקיומה של עילת מעצר וכן לקיומן של ראיות לכאורה (תוך שהביע הסתייגות לעניין עבירת הסחר בבני אדם, אשר ביקש לשמור לתיק העיקרי). בתום הדיון, הורה בית המשפט המחוזי, על אף התנגדות המשיבה, על קבלת תסקיר שירות מבחן לבחינת אפשרות שחרורו של העורר לחלופת מעצר.

3. ביום 28.7.2023 הוגש תסקיר שירות המבחן, בגדרו נבחנה אפשרות שילובו של העורר במסגרת טיפולית לגמילה מהימורים. במסגרת הערכת הסיכון הנשקף מהעורר, שירות המבחן עמד על חומרת העבירות המיוחסות לו ועברו הפלילי - ולעניין זה הוזכר כי העורר ביצע את העבירות המיוחסות לו כאשר היה מצוי תחת צו מבחן שהוטל עליו בהליך פלילי אחר שבו הואשם בעבירה של תקיפת בת-זוג (ת"פ 15400-08-19). כמו כן, שירות המבחן עמד על ההתרשמות מדפוס ההתנהגות הבעייתיים של העורר: מרוכז בצרכיו ובקשייו; מונע ממטרות נצלניות ואינטרסנטיות, תוך ניכור ערכי ומוסרי והיעדר יכולת לראות את האחר; פועל בניתוק רגשי; פועל בדפוס של הסתרה בחייו ומתקשה לקבל עזרה ממשית, גם כאשר נמצא בתוך הליך טיפולי; בעל דפוסי התמכרות להימורים וקשרים עבתיים עם גורמים שוליים.

מנגד, שירות המבחן מצא כי העורר "מגלה תבונות ראשוניות סביב דפוסי התמכרותו להימורים", ובעל רצון אותנטי להתגייס להליך הטיפולי המוצע. על יסוד האמור, שירות המבחן העריך כי קיימת היתכנות לצמצום רמת הסיכון הנשקפת מהעורר על ידי מתן מענה טיפולי בתחום התמכרות להימורים, "בדרך של קהילה סגורה, אינטנסיבית, ארוכת טווח ומציבת גבול". שירות המבחן בחן את הערבים המוצעים והתרשם כי הם מתאימים.

על יסוד האמור, שירות המבחן המליץ להמשיך בבחינת החלופה הטיפולית המוצעת - על ידי קביעת ראיון קליטה לעורר בקהילה הטיפולית "הדרך" בכפר עילבון. ככל שהמלצה זו תאומץ על ידי בית המשפט, ביקש שירות המבחן להגיש תסקיר משלים בגדרו יעדכן על אודות מידת התאמתו של העורר לקהילה המוצעת והמשך התהליך הנדרש (לרבות עריכת בדיקות רפואיות).

4. ביום 31.7.2023 התקיים דיון בעניינו של העורר (בפני השופט א' משניות), בעקבות הגשת התסקיר הנ"ל.

ב"כ העורר טען כי יש להיענות לבקשת שירות המבחן ולהורות על הגשת תסקיר משלים לאחר שתושלם בדיקת התאמתו של העורר לחלופה הטיפולית המוצעת. ב"כ המשיבה דבק בעמדתו כי בניסיונות המקרה, ובהתחשב בחומרת העבירות, יש להורות על מעצר העורר מאחורי סורג ובריח.

בתום הדיון, ניתנה החלטת בית המשפט המחוזי, אשר קבע כי יש לאפשר את המשך בחינת השתלבותו של העורר בחלופה הטיפולית שהוצעה בתסקיר. מהחלטת בית המשפט קמא עולה כי זו ניתנה שלא מבלי התלבטות, בהינתן חומרת העבירות המיוחסות לעורר והמסוכנות הרבה שכרוכה בהן. יחד עם זאת, בית המשפט המחוזי סבר כי לנוכח הערכת שירות המבחן באשר להיתכנות צמצום המסוכנות הנשקפת מהעורר, ולנוכח העובדה ששירות המבחן למעשה לא השלים את מלאכתו בתסקיר שהוגש, הרי שיש להיעתר לבקשת שירות המבחן להשלים את בחינת התאמתו לשילוב בחלופה הטיפולית המוצעת. בהתאם לכך, בית המשפט המחוזי הבהיר בהחלטתו כי:

"אין לפתח ציפיות לקבלת המלצת שירות המבחן, ואין בהחלטה זו כדי לקבוע מסמרות כלשהן לעניין שילובו של המשיב בהליך טיפולי, ובסופו של דבר כאשר יוגש תסקיר משלים של שירות המבחן, בית המשפט יבחן את ההמלצה, ישמע את טיעוני הצדדים ויחליט כחוכמתו" (ההדגשה אינה במקור - י' כ').

5. ביום 23.8.2023 הוגש תסקיר משלים כאמור, בו פורטה ההתקדמות בהליכי קבלתו של העורר לקהילה הטיפולית: נערך לעורר ראיון פרונטלי בקהילה והוא השלים את הבדיקות הרפואיות הנדרשות, ולבסוף הקהילה הטיפולית המוצעת החליטה שהינה מוכנה לקבלו. בהינתן האמור, המליץ שירות המבחן על שחרורו של העורר לחלופת מעצר בקהילה הטיפולית "הדרך" בכפר עילבון, לצורך גמילה מהימורים, בפיקוח של שלושה ערבים מגבים מוצעים.

6. ביום 27.8.2023 התקיים דיון במעמד הצדדים, וביום 29.8.2023 הורה בית המשפט המחוזי (השופט י' פרסקי), על מעצרו של העורר עד לתום ההליכים נגדו - תוך דחיית המלצתו של שירות המבחן.

בית המשפט המחוזי קבע כי העורר אינו עומד בתנאים שנקבעו ב-בש"פ 1981/11 מדינת ישראל נ' סויסה (21.3.2011) (להלן: הלכת סויסה), אשר בהתקיימם ניתן להורות על העברתו של עצור לחלופה טיפולית:

ראשית, העורר לא החל בהליך הטיפולי עובר למעצרו. שנית, בית המשפט קבע כי לא השתכנע שסיכויי ההצלחה של הטיפול גבוהים, נוכח האמור בתסקירי שירות המבחן באשר לדפוסי ההתמכרות של העורר ופועלו ממניעים נצלניים. שלישית, אין בחלופה הטיפולית המוצעת כדי ליתן מענה למסוכנות הנשקפת מהעורר.

אשר לתנאי השלישי, בית המשפט קבע כי הגם שהחלופה הטיפולית המוצעת היא חלופה סגורה, המעשים המיוחסים לעורר בכתב האישום מעידים על תחכום רב ומחייבים מעצר שיכלול "ניתוק מהעולם החיצוני". במסגרת זו עמד בית המשפט על המסוכנות הרבה הנשקפת מהעורר, בהיותו גורם מרכזי בביצוע העבירות החמורות המפורטות בכתב האישום, והכל ממניעים כספיים "טהורים". נוסף על כך, ציין בית המשפט המחוזי כי הרקע ההתמכרותי הוא לא

בהכרח הגורם המהותי למעשים המיוחסים לעורר - וגם בכך יש כדי להשפיע על האפקטיביות של החלופה המוצעת באיון המסוכנות.

לנוכח האמור, קבע בית המשפט קמא כי עניינו של העורר אינו עונה על התנאים שנקבעו בהלכת סויסה; ובהינתן קיומן של עילת מעצר וראיות לכאורה - יש לקבל את הבקשה למעצר עד תום ההליכים.

לבסוף, הוסיף בית המשפט המחוזי כי מתקיים גם חשש לשיבוש הליכי משפט, נוכח דרך הפעולה של העורר, הכוללת שימוש ב"קודים", וכן השפעה על עדים, בשים לב לכך שישנם מעורבים רבים בפרשה אשר חלקם לא עצורים.

7. לשם שלמות התמונה, יצוין, כי ביום 28.8.2023 ניתנה החלטה בעניינו של הנאשם האחר בכתב האישום (השופט א' חזק), אשר הורתה על מעצרו עד לתום ההליכים נגדו.

8. מכאן הערר דנן.

טענות הצדדים

9. לעמדת העורר, שגה בית המשפט המחוזי בכך שלא קיבל את המלצת שירות המבחן, והורה על מעצרו מאחורי סורג ובריח חלף שחרורו לחלופה טיפולית. בעיקרם של דברים, העורר טוען כי לא ניתן המשקל הנדרש להמלצת שירות המבחן. כמו כן, ביחס לקביעה כי קיים חשש לשיבוש הליכי משפט, טוען העורר כי בתיק העיקרי קיים רק עד תביעה מפליל אחד והוא הנאשם השני בכתב האישום, המצוי במעצר מאחורי סורג ובריח (על פי החלטת השופט א' חזק מיום 28.8.2023). כמו כן, העורר סבור כי לא ניתן המשקל הראוי לעובדה שמדובר במעצרו הראשון של העורר; וכן לנסיבותיו האישיות - היותו בן 53, סובל מבעיות רפואיות ואב לילד בן 3.5.

10. בדיון שנערך בפניי, ביום 14.9.2023, ב"כ המשיבה סמך את ידיו על החלטתו של בית המשפט המחוזי, על נימוקיה. בהקשר זה הודגשה מסוכנותו הרבה של העורר, ואי-עמידתו בתנאי הלכת סויסה, הכל כאמור בהחלטת בית המשפט קמא.

דיון והכרעה

11. לאחר עיון בטענות הערר, בתסקירי שירות המבחן ושמיעת טענות הצדדים בדיון שהתקיים בפניי, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערר להידחות.

12. אין חולק בענייננו על קיומן של ראיות לכאורה ועילת מעצר בגין מסוכנות (ב"כ העורר הסכים לכך בדיון שנערך בבית המשפט קמא ביום 22.6.2023).

גדר המחלוקת בין הצדדים היא באשר לאפשרות שחרורו של העורר לחלופת מעצר טיפולית לגמילה מהימורים - על יסוד יישומה של הלכת סויסה על נסיבות המקרה דנן.

לצורך העניין מוכן אני להניח כי דינה של התמכרות להימורים כדין התמכרות לחומרים ממכרים כגון אלכוהול וסמים, מבחינת התנאים הנדרשים לשם שחרור לחלופת גמילה, וזאת מבלי לטעת מסמרות בדבר (השוו: בש"פ 8000/12 רוזן נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (24.12.2012); בש"פ 5802/14 יודשקין נ' מדינת ישראל (21.9.2014)).

13. על פי הלכת סויסה, שחרורו של נאשם לחלופת טיפולית של גמילה הוא בשלב גזירת הדין וריצוי העונש, ולא בשלב המעצר. עם זאת, בהחלטה זו נקבעו שלושה תנאים לחריגה מהכלל הנ"ל, שבהתקיימם ניתן לשלוח נאשם לגמילה כבר בשלב המעצר: (1) הנאשם החל בטיפול בגמילה טרם ביצוע העבירה שבגינה נעצר; (2) סיכויי הצלחת הגמילה גבוהים; (3) יש בהליך הגמילה כדי לאיין או להקהות את עילת המעצר. לצד האמור נקבע כי בית המשפט רשאי להורות על שחרור לחלופת גמילה גם כאשר התנאי הראשון אינו מתקיים, אולם התנאים השני והשלישי מתקיימים במצטבר, וזאת כחריג לחריג (הלכת סויסה, פסקה 7).

14. בענייננו, בית המשפט המחוזי בחן את שלושת התנאים האמורים, וקבע כי העורר לא עומד אף לא באחד מהם. גם אני סבור כי העורר אינו עומד בתנאים שנקבעו בהלכת סויסה, כפי שיפורט להלן:

אין חולק כי העורר לא החל בהליך גמילה קודם למעצרו, כך שהתנאי הראשון לפי הלכת סויסה אינו מתקיים. כאמור, הפסיקה הכירה באפשרות לחרוג גם מתנאי זה, כחריג לחריג, ולהסתפק בהתקיימות התנאי השני והשלישי על פי הלכת סויסה (להרחבה בעניין החריג לחריג, ראו: בש"פ 608/23 אוחיון נ' מדינת ישראל, פסקאות 12-13 (30.1.2023)). כפי שיבואר להלן, אינני סבור שבענייננו מתקיימים התנאי השני והשלישי כאמור, ואין להורות על שחרורו של העורר לחלופת הטיפולית המוצעת.

אשר לתנאי השני, שעניינו בפוטנציאל ההצלחה של הליך הגמילה - מסקנתו הסופית של שירות המבחן בתסקירים שהוגשו הייתה אכן המלצה להעברת העורר לחלופת הטיפולית המוצעת. נוסף על כך, דעתי היא כי אין מקום לדרישה דווקנית כי יהיה בתסקיר שירות המבחן אמירה מפורשת שלפיה ההערכה הינה שסיכויי הצלחת הטיפול טובים, ועל כך עמדתי לאחרונה ב-בש"פ 6494/23 קדוש נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (1.9.2023) (להלן: עניין קדוש). עם זאת, להבדיל מהמלצת שירות המבחן בעניין קדוש, בענייננו שירות המבחן לא רק שנמנע מלציין במפורש שההערכה היא כי סיכויי ההצלחה גבוהים, אלא שהאמור בתסקירים מעורר ספקות של ממש באשר לסיכויי ההצלחה. כך, בין היתר, מהתסקירים שהוגשו עולה תמונה מורכבת באשר לדפוסי אישיותו והתנהגותו של העורר, כמו גם גורמי סיכון נוספים (וראו האמור לעיל בפסקה 3). לכן, לדעתי, לא נפלה שגגה בקביעת בית המשפט המחוזי שלפיה קיים קושי לקבוע כי סיכויי הצלחת הטיפול גבוהים, על אף "השורה התחתונה" בהמלצת שירות המבחן.

ומכאן לתנאי השלישי על פי הלכת סויסה - שעניינו בשאלה האם יש בחלופת הגמילה כדי לאיין או להקהות את המסוכנות הנשקפת מן העורר. בית המשפט המחוזי קבע כי התשובה לשאלה זו הינה שלילית, בהתבסס על שלושה נימוקים עיקריים:

ראשית, בית המשפט המחוזי מצא כי יש בעורר "מתוחכמות רבה", כעולה מהעבירות המיוחסות לו בכתב האישום, ולכן קיים צורך כי מעצרו יהא תוך "ניתוק מהעולם החיצוני". בית המשפט המחוזי סבר כי על אף שהחלופה הטיפולית המוצעת היא חלופה סגורה, אין בה כדי ליתן מענה לצורך בניתוק כאמור.

שנית, העובדה שהעורר ביצע את העבירות המיוחסות לו בכתב האישום תוך שהיה מצוי תחת צו שירות מבחן שהוטל עליו במסגרת הליך פלילי קודם (ת"פ 15400-08-19).

שלישית, בית המשפט המחוזי לא השתכנע כי יש למסוכנות הנשקפת מהעורר קשר ישיר להתמכרותו להימורים. קרי, גם בהנחה שהטיפול יצליח והעורר ייגמל מהתמכרותו להימורים כאמור, לא ברור אם בכך תפחת במידה הנחוצה המסוכנות הנשקפת ממנו בהקשר העבירות שביצע.

אין באף אחד משלושת הנימוקים הנ"ל כל טעות שמצדיקה התערבות במסגרת ערר.

העורר אינו עומד אפוא בתנאי הלכת סויסה. על כן, בדין קבע בית המשפט המחוזי כי אין מקום להורות על שחרורו לחלופה הטיפולית המוצעת.

15. משאלו פני הדברים, אין מקום להידרש לטענות העורר ביחס לשיבוש הליכי משפט. גם אם בעניין זה נפלה טעות בהחלטת בית המשפט המחוזי, ואין אני קובע זאת, הרי שדי בנימוקים האחרים שהציג בית המשפט המחוזי להחלטתו, כדי לקבוע את אשר קבע.

16. אכן, החלטתו של בית המשפט המחוזי אינה עולה בקנה אחד עם המלצת שירות המבחן. לעניין זה, ידועה ההלכה לפיה תסקיר שירות המבחן, על אף החשיבות והמשקל הרב שיש לייחס לו, מהווה המלצה בלבד. המלצה זו אינה מחליפה את שיקול דעתו של בית המשפט, המתחשב בכלל האינטרסים העומדים לפניו (בש"פ 5309/05 צמח נ' מדינת ישראל (29.6.2005); ע"פ 5767/14 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 92 (16.6.2015); בש"פ 4222/22 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (3.7.2022); בש"פ 891/23 עובד נ' מדינת ישראל, פסקה 15 (14.2.2023)). במקרה שלפנינו, לא ניתן לומר כי לא ניתנה התייחסות מספקת להמלצת שירות המבחן. שני התסקירים שהוגשו נסקרו בהרחבה בהחלטת בית המשפט המחוזי והם נלקחו בחשבון כחלק מנימוקיו. עם זאת, בית המשפט קמא סבר כי על אף ההמלצה לא ניתן להורות על שחרורו של העורר לחלופה טיפולית. קביעה זו התבססה, בין היתר, על גורמי הסיכון הרבים הנשקפים מהעורר, עליהם ניתן ללמוד גם מתסקירי שירות המבחן.

לא למותר לציין כי בית המשפט קמא הבהיר, במסגרת החלטתו מיום 31.7.2023, כי "אין לפתח ציפיות לקבלת המלצת שירות המבחן, ואין בהחלטה זו כדי לקבוע מסמרות כלשהן לעניין שילובו של המשיב בהליך טיפולי".

17. סוף דבר: דינו של הערר להידחות.

ניתנה היום, ו' בתשרי התשפ"ד (21.9.2023).

שׁוֹפֵט

עמוד 7

כל הזכויות שמורות לאתר פסקי דין - verdicts.co.il ©